

Esipuhe

Ehkäpä ensimmäistä kertaa tekijänoikeuslakien historiassa tekijänoikeudesta on tullut tavallisia ihmisiä koskettava kiistakysymys. Varsin monella onkin vahva mielipide tekijänoikeudesta. Tekijänoikeuslaki vertautuu debatin runsaudessa ja kiihkeydessä perustuslain, rikoslain ja tieliikennelain kaltaisiin lakeihin. Perustuslain perusoikeussäännökset, rikoslain kiellot ja tieliikennelain liikennesäännöt koskettavat jokaisen ihmisen päivittäistä elämää. Tekijänoikeuslaki kosketti aiemmin lähinnä ammattimaisia luovan työn tekijöitä, kustantajia, levittäjiä ja mediayhtiöitä, sillä ne yksin vastasivat lähes kaikesta teosten julkisesta levittämisestä. Teknologian kehitys on muuttanut tämän. Nykyään yhä useampi kuluttaja on myös teosten luoja, levittäjä, välittäjä ja muokkaaja. Osa teosten levityksestä tapahtuu viestintäsalaisuuden piirissä, ihmiseltä toiselle. Tavallisten ihmisten päivittäinen toiminta lipsahtaa usein laittomuuden puolelle.

Tekijänoikeusdebattia on tähän saakka hallinnut julkisuudessa kulttuuri- ja viihdealan suuryhtiöiden ääni. Kuluttajat on leimattu varkaiksi ja piraateiksi. Tämä teos pyrkii osoittamaan, että tekijänoikeus ja sen yhteiskunnalliset vaikutukset ovat monimutkaisempi asia, kuin miltä ensisilmäyksellä vaikuttaa. Välillä tekijänoikeuslait tukahduttavat luovuutta ja hidastavat markkinoiden kehitystä ja joskus niiden tiukka valvominen uhkaa perusoikeuksia. Emme vastusta tekijänoikeuslain olemassaoloa itsessään, vaan uskomme sen olevan tarpeen nykyaikanakin. Sitä olisi kuitenkin tarve uudistaa perusteellisesti, sillä siinä on myös runsaasti haittapuolia. Totuus tekijänoikeuksista on monipuolisempi kuin mitä suuryhtiöt etujärjestöineen antavat ymmärtää. Tämä teos ei ole lopullinen vastaus kaikkiin tekijänoikeuskeskustelussa esitettyihin kysymyksiin. Tarkoituksena on pikemminkin herättää ihmiset ajattelemaan tekijänoikeuksia monipuolisemmin ja tuoda tekijänoikeusdebattiin toinen ääni.

Tekijänoikeuskeskustelu on myös synnyttänyt poliittisen liikkeen. "Piraateiksi" itseään ylpeinä kutsuvat ovat perustaneet piraattipuolueita kymmeniin maihin. Ruotsissa puolueella on jo kaksi europarlamentaarikkoa. Me valikoiduimme tämän teoksen kirjoittajiksi sen vuoksi, että olemme Suomen piraattipuolueen aktiivijäseniä. Olemme tutustuneet tekijänoikeuden problematiikkaan poliittisen toimintamme ja yleisen kiinnostuksemme puitteissa. Olemme molemmat parikymppisiä nuorukaisia. Kaj Sotala on kognitiotieteen ja Ahto Apajalahti yleisen historian opiskelija Helsingin yliopistossa. Kaj Sotalalta on aiemmin ilmestynyt kaksi kirjaa: yhdessä Jukka Särkijärven kanssa kirjoitettu Roolipelikirja (BTJ Kustannus 2007) sekä kehittyvien teknologioiden yhteiskunnallisia haasteita käsittelevä Kehittyvä ihmiskunta (Finn Lectura, 2009).

Helsingissä, helmikuussa 2010

Kaj Sotala ja Ahto Apajalahti

1. Tekijänoikeudet vastaan kohtuus ja kansalaisoikeudet

Yksityinen kopiointi ennen ja nyt

Kun Suomen tekijänoikeuslakiin vuonna 1953 valmisteltiin muutosta, todettiin työn alla olevasta laista seuraavasti: "Olisi yleistä oikeustuntoa loukkaavaa, jos tekijä saisi rajattomasti sekaantua yksityiselämän piiriin, esim. kieltämällä sitä, joka on lainannut runoteoksen, omaa käyttöönsä varten jäljentämästä yksityistä runoa." Tämän vuoksi tekijänoikeuslakiin sisältyy poikkeus yksityistä kopiointia varten. [1] Hankkimastaan teoksesta saa valmistaa muutamia kopioita omaan käyttöön. Koettiin, ettei tätä voitaisi mitenkään rajoittaa menemättä kohtuuttomuksiin. Poliisin tehtävä ei ollut ihmisten kotien vakoilu sen selvittämiseksi, onko joku jäljentämässä itselleen muistiin muutamaa runoa.

Ajan kuluessa tekniikka kehittyi. Yksityinen kopiointi oli koskenut lähinnä käsin jäljentämistä, kunnes ääni- ja videonauhurit alkoivat vähitellen yleistyä joka kodissa. Yhtäkkiä olikin helppoa ottaa talteen radiossa soitettua musiikkia tai televisiossa näytettyä ohjelmaa. Tätä toimintaa pidettiin kulttuurin leviämisen ja yksityisen nauhoittajan kannalta sinänsä hyväksyttävänä. Koska koettiin kuitenkin mahdolliseksi, että siitä aiheutuisi tekijöille haittaa, säädettiin kasettimaksu mahdollisten haittojen korvaamiseksi. Myydyistä ääninauhoista ja videokaseteista ruvettiin keräämään ylimääräistä korvausta, jonka tekijöitä edustavat järjestöt jakoivat eteenpäin.

1990- ja 2000-luvuille tultaessa Internet teki teosten jäljentämisestä ja kopioimisesta taas kerran helpompaa. Valtaosa nykypäivänä myydyistä tietokoneista osaa toistaa CD- ja DVD-levyjä. Tietokonepelien lisäksi tietokoneilla voi nauttia hankkimastaan musiikista ja elokuvista. Käyttömahdollisuudet eivät kuitenkaan rajoitu vain tähän, vaan jokaisen levyn sisältö on myös mahdollista kopioida tietokoneen muistiin talteen. Tämän jälkeen alkuperäistä levyä ei välttämättä tarvita enää lainkaan. Kiitos skannereiden, faksien ja kopiokoneiden teknologiaa hyödyntävien lisälaitteiden, voidaan myös kokonaisia kirjoja tallettaa tietokoneen muistiin. Kirjoja on alun perinkin helppo levittää sähköisinä tiedostoina eli e-kirjoina.

Jos tietokoneiden mahdollisuudet rajoittuisivat tähän, asialla ei olisi suurtakaan merkitystä. Ne olisivat vain kasetti- ja videonauhureiden hieman modernimpi muoto. Kaksi asiaa tekee niistä kuitenkin poikkeuksellisia.

Aiemmillä, analogisilla nauhureilla tehdyt kopiot olivat huonolaatuisempia kuin alkuperäiset. Kopioketjun ensimmäiset lenkit olivat laadultaan kohtuullisia, mutta ketjun pidetessä materiaalin laatu kärsi suuresti. Tietokoneet sen sijaan tuottavat digitaalisia kopioita, jolloin kopioketjun sadanneskaan lenkki ei ole yhtään alkuperäistä huonompi.

Toisekseen, ja kaikkein oleellisimpana seikkana, koneellaan olevia teoksia voi nyt jakaa vaivattomasti ihmisille ympäri maapalloa. Kytkemällä koneensa Internetiin jokainen voi olla yhteydessä kehen tahansa muuhun, jolla on Internet-yhteys. Lisäksi toisen käyttäjän tietokoneella olevan sisällön voi helposti siirtää toiselle.

Maailma havahtui tähän tosiseikkaan vuonna 2000, jolloin vuotta aiemmin perustettu Napster-niminen verkkopalvelu haastettiin oikeuteen. Napster ylläpiti ikään kuin sähköisinä ilmoitustauluina toimivia palvelintietokoneita, joihin tavalliset ihmiset saattoivat ottaa yhteyden. Näin tehdessään heidän koneensa luovuttivat Napsterille listan heidän koneillaan olevasta musiikista, ja saivat vastineeksi listan muiden koneiden yksilöllisistä IP-osoitteista ja musiikkikokoelmista. Näiden tietojen avulla oli mahdollista ottaa yhteys muiden käyttäjien koneisiin ja kopioida näillä koneilla olevaa musiikkia itselleen. Samaan aikaan kopioijan oma kone jakoi sillä jo valmiiksi olevaa musiikkia eteenpäin muille halukkaille. Yhtäkkiä merkittävä osa maailman musiikkivalikoimasta oli kenen tahansa saatavilla ilmaiseksi.

Napsterin katsottiin edistävän tekijänoikeusloukkauksia, ja sitä vastaan nostettiin useita oikeusjuttuja. Yhdysvalloissa tuomioistuin määräsi Napsterin estämään tekijänoikeudella suojattujen teosten luvattoman levityksen palvelussaan. Kun Napster ei pystynyt siihen, se joutui sulkemaan palvelunsa vuoden 2001 heinäkuussa.

Oikeusjuttujen myötä helppo luvaton kopiointi sai huomattavaa julkisuutta. Vaihtoehtoisia kopiointipalveluita ja -tapoja oli alkanut ilmestyä jo ennen kuin Napster joutui sulkemaan oman palvelunsa. Joitakin tunnetuimpia näistä ovat olleet Direct Connect (1999), eDonkey

(2000) ja sen seuraaja eMule (2002), LimeWire (2000), GUNet (2001), Kazaa (2001), Morpheus (2001), BitTorrent (2001), Audiogalaxy (2002) ja ANts P2P (2004).

Näitä palveluita alettiin kutsua peer-to-peer-palveluiksi, suomeksi vertaisverkoiksi, sillä niissä välitetään tietoa suoraan samanvertaisten käyttäjien välillä. Perinteisemmissä malleissa kaikki tiedonvälitys oli tapahtunut keskitetyn keskuspalvelimen välityksellä. Jo Napsterissa keskuspalvelimen rooli oli rajoittunut pelkkään tiedon antamiseen siitä, mistä muita käyttäjiä saattoi löytää ja millaisia teoksia heillä oli jaettavissaan. Myöhemmissä palveluissa vertaisperiaate korostui entisestään. Koska palvelun keskittäminen yhden tahon ylläpitämien palvelinten varaan teki palvelun turhan alttiiksi oikeustoimille, alettiin yhä enemmän keskittyä hajautettuihin malleihin. Monet palvelut hyödyntävät edelleen jossakin määrin palvelimia, mutta nyt kuka tahansa voi pystyttää omansa. Jos yksi palvelin pakotetaan lopettamaan, useita uusia perustetaan tilalle. Kaikkein hajautetuimmat verkot eivät enää käytä erillisiä palvelimia lainkaan. Niissä jokainen käyttäjä on pienoispalvelin, ja tiettyyn teokseen kohdistuvat haut välitetään laajan käyttäjäjoukon lävitse. Tällaista verkkoa on mahdotonta sulkea mitenkään muuten kuin pakottamalla valtaosa yksittäisistä käyttäjistä lopettamaan sen käytön.

Merkittävä osa palveluista ei ole niinkään enää tietyn tahon tarjoamia, vaan ne ovat avoimia protokollia. Termi "GSM" ei viittaa mihinkään tiettyyn, yksittäisen valmistajan kännykkään. Se on tietty protokolla, tekninen standardi. Mikä tahansa yritys, jolla vain on riittävästi tietotaitoa, voi valmistaa erilaisia GSM-puhelimia. Vastaavasti suosituimmat vertaisverkot käyttävät avoimia protokollia, ja kuka tahansa voi tehdä oman tietokoneohjelman, jolla voi hyödyntää niitä.

Vertaisverkot ovat olleet hyvin tehokas tapa jakaa kaikenlaisia tekijänoikeuden suojaamia teoksia. Niiden suosio onkin kasvanut räjähdysmäisesti etenkin nuorten keskuudessa. Musiikin, elokuvien, pelien ja muiden tietokoneohjelmien luvaton levittäminen on muuttunut osaksi arkipäivää.

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos (Optula) julkaisi syksyllä 2009 tuoreimman selvityksensä suomalaisten yhdeksäsluokkalaisten laittomuuksiin syyllistymisestä. Luvaton verkkolataaminen, eli luvaton verkosta kopiointi, on kaikkein suosituin rikkomus 15–16-vuotiaiden keskuudessa. Siihen on elämänsä aikana syyllistynyt 74 % yhdeksäsluokkalaisista. Peräti 29 % ilmoitti syyllistävänsä siihen *päivittäin tai lähes päivittäin*. [2] Luvaton lataaminen on siis selvästi yleisempää kuin luvaton poissaolo koulusta. Jos aktiivinen piraatti määritellään tällä aktiivisuustasolla, pelkästään 15-16-vuotiaissa olisi noin 40 000 aktiivista lataajaa (yhden ikäluokan ollessa noin 60 000). Koska yhtä aktiivisia ikäluokkia on epäilemättä monia muitakin, voidaan päivittäin tai lähes päivittäin kopiointia harrastavien määrän hyvin varovaisesti arvioida olevan ainakin 200 000. Ruotsissa arvioitiin olevan vuoden 2008 lopussa 685 000 aktiivista vertaisverkkoja luvattomasti käyttävää. Suomen väkilukuun suhteutettuna tämä tarkoittaisi 390 000 ihmistä.

Myöhemmässä tutkimuksessa todettiin, että ahkerat latailijat menestyvät myös sosiaalisissa suhteissa. Tutkimuksen mukaan ahkeran yhdeksäsluokkalaisten latailijan kinalosta löytyy tyttö- tai poikaystävä yli kaksi kertaa useammin kuin lataamisesta pidättäytyviltä. Lataamisen yleisyys jakautui myös melko tasaisesti sukupuolten välillä. [3] Myytti lataamisesta lähinnä pullonpohjalasit päässä ruutua tuijottavan epäsosiaalisen nörttipojan toimintana muuttui kertaheitolla. Kahdella kolmasosalla oli vähintään sata laittomasti hankittua teosta koneellaan.

Suosituimmat vertaisverkot on rakennettu siten, että teoksia saa ladattua nopeammin, mikäli niitä myös jakaa vastineeksi takaisin muille. Vertaisverkko-ohjelmat myös jakavat

oletusarvoisesti muille käyttäjille kaikkea lataamaansa sisältöä. Näin ollen merkittävä osa lataajista harrastaa samalla myös teosten jakamista muille, pelkän itselleen kopioinnin lisäksi. Jakaminen muille on lain näkökulmasta levittämistä, eli vakavampi tekijänoikeuden loukkaus kuin pelkkä itselle lataaminen.

Tästä kaikesta syntyy merkittävä ongelma lainsäätäjille. Tilanne olisi yksinkertainen, mikäli nettiä käytettäisiin pelkästään laittomaan toimintaan. Näin asia ei tietenkään ole, vaan valtaosa verkon käytöstä on täysin laillista: pankkitapahtumia ja ostosten tekemistä, yhteydenpitoa muihin ihmisiin ja vapaaseen levitykseen annettujen teosten laillista jakamista. Internet on käymässä erottamattomaksi osaksi nykypäivän ihmisten elämää. Tämä tuli harvinaisella tavalla selväksi vuoden 2009 loppukeväästä, kun yhdysvaltalainen lehti Wall Street Journal raportoi rahanpuutteessa elävien kodittomienkin käyttävän säännöllisesti rahaa siihen, että heillä olisi tietokone ja Internet-yhteys [4]. Lisäksi laittomasti jaetut tiedostot kulkevat verkossa samoja kanavia pitkin kuin ihmisten yksityiset sähköpostit esimerkiksi lääkärille, läheisille tai asianajajalle, eikä näitä voi erottaa toisistaan muuten kuin tutkimalla viestin sisältöä.

Mikäli lainsäätäjät olisivat noudattaneet samoja periaatteita kuin aiemmin, tiedostojen jakaminen ja kopiointi olisi pidetty laillisena. Vertaisverkoissahan on kyse yksittäisten ihmisten välillä luottamuksellisessa viestintäsuhteessa liikkuvista yksittäisistä tiedostoista. Jo vuonna 1953 sisäistetyn periaatteen mukaan yksityisyyden suojaaminen menee tekijänoikeuksien täydellisen valvomisen edelle. Kirje- eli viestintäsalaisuuden kunnioittaminen tukisi myös tätä johtopäätöstä. Internetin käyttö on pohjimmiltaan vain eräänlaisen postilaitoksen käyttämistä: tapa jolla ihmiset voivat lähettää toisilleen viestejä. Postilaitoksen asia ei ole valvoa postilähetysten sisältöä. Kun postilaitos valvoo postin sisältöä, sitä kutsutaan sensuuriksi. Postilaitoksella ei ole myöskään vastuuta välittämiensä pakettien sisällöstä. Kyse on vanhasta periaatteesta, jonka mukaan viestin välittäjä ei ole vastuussa viestistä. Periaate tunnettiin jo antiikissa, ja sen tarkoituksena oli suojella lähettejä mahdollisesti vihamielisen viestin vastaanottajan suuttumukselta. Kun joku lähettää kirjepommin postissa, posti ei joudu vastuuseen siitä, että se välitti kirjeen perille.

Lainsäädäntöä on kuitenkin viime aikoina tiukennettu yksityisen kopioinnin suhteen. Vuonna 2005 Suomessa hyväksyttiin merkittävä tekijänoikeuslain uudistus, joka tuli yleisesti tunnetuksi Lex Karpelana sitä ajaneen silloisen kulttuuriministeri Tanja Karpelan mukaan. Lex Karpelan myötä myös ilman ansiotarkoitusta tapahtuva tiedostonjakaminen voidaan tuomita tekijänoikeusrikkoksena entisen tekijänoikeusrikkomuksen sijaan, mikä mahdollistaa kotietsinnät. Tekijänoikeusrikkoksen enimmäisrangaistus nousi kahteen vuoteen vankeutta. Laki kielsi teoksen lataamisen omaan käyttöön silloin, kun teos on pantu saataville vastoin lakia. Aiemmin pelkkä lataaminen ei ollut kiellettyä.

Mikäli verkkolataaminen halutaan kuriin, ei yksittäinen laki riitä. Tiedostonjakaminen on jo juurtunut osaksi ihmisten arkipäivää - niin nuorten kuin aikuistenkin. Monet puhuvat tiedostonjakamisen vaikeuttamisesta "isojen jakajien" panemisena kuriin. Otaksuttavasti tässä hyökättäisiin suurimpien palvelinten ylläpitäjien kimppuun, ja vietäisiin heiltä käyttäjät. Valitettavasti näin puhuvat elävät jo menneisyydessä. Keskuspalvelimilla on tiedostonjakamisessa yhä pienempi rooli. Tunnettu The Pirate Bay -vertaisverkkopalvelu on siirtynyt käyttämään tällaista uudenlaista tekniikkaa. Nyt The Pirate Bayn palvelimilta näkee ainoastaan sen, mitä teoksia on jaossa, mutta ei enää sitä, keiltä käyttäjiltä kyseinen teos on saatavilla. The Pirate Bayn pääylläpitäjät tuomittiin vuoden ehdottomiin vankeusrangaistuksiin ja miljoonien korvauksiin. Ylläpitäjät ovat lähteneet Ruotsista ja palvelu on edelleen pystyssä. Viimeksi syksyllä 2009 mediayhtiöt onnistuivat sulkemaan The Pirate Bayn pois verkosta muutaman tunnin ajaksi uhkailtuaan sen palveluntarjoajan palveluntarjoajaa. Tämän jälkeen palvelu on ollut yhä kansainvälisesti hajautetumpi. Lisäksi The Pirate Bay on antanut ihmisten ladata itselleen palvelun hakutietokannan. Tämän

ansioista kuka tahansa hakutietokannan ladannut pystyisi perustamaan uuden Pirate Bayn, jossa olisi pian ladattavissa kaikki samat teokset. Lain koura ei kertakaikkiaan yllä kaikkiin vertaisverkkopalveluihin.

Ei olekaan mikään ihme, että tekijänoikeusjärjestöt ovat yhä suuremmassa määrin ottaneet tavalliset ihmiset ajojahdin kohteeksi. Kun oikeusjutut palveluiden ylläpitäjiä vastaan eivät riitä, oikeustoimet kohdistetaan tavallisiin tiedostonjakamista harrastaviin ihmisiin. Nämäkin jutut ovat kuitenkin tehottomia, ja niihin liittyy oikeusturvaongelmia.

Heikkoja todisteita, resurssien tuhlausta

BitTorrent-tiedostonjakojärjestelmän käyttöä tutkineet Washingtonin yliopiston tutkijat huomasivat vuonna 2007 jotakin yllättävää. Tutkijat olivat luoneet ohjelman, joka liittyi yleisesti käytettyihin tiedostonjakoverkkoihin ja keräsi niistä tietoja. Ohjelma ei kuitenkaan itse ladannut tai jakanut mitään. [5][6] Tutkijat saivat kuitenkin pian useilta oikeudenhaltijoilta yhteydenottoja, joissa heitä syytettiin laittomasta tiedostonjakamisesta!

BitTorrent on tällä hetkellä yksi suosituimmista tavoista jakaa tiedostoja. Se toimii pähkinänkuoressa seuraavasti. Jonkin tietyn tiedoston haluava muodostaa tietokoneeltaan yhteyden niin kutsutulle seurantapalvelimelle (tracker). Seurantapalvelin pitää kirjaa siitä, ketkä kaikki ovat pyytäneet kyseistä tiedostoa tai tarjonneet sitä saataville. Palvelin kertoo kysyjälle, mistä muista osoitteista siihen on otettu yhteyttä, minkä jälkeen kysyjän käyttämä ohjelmisto muodostaa itse yhteyden saamiinsa osoitteisiin. Näistä osoitteista aletaan lähettää pyydettyä tiedostoa pienissä paloissa. BitTorrent-verkossa kaikki lataajat ovat pääsääntöisesti myös jakajia. Vastaanotettuaan muutaman tiedostonpalan uusi lataaja alkaa myös välittää näitä paloja eteenpäin muille käyttäjille, joilla ei vielä ole juuri niitä osia tiedostosta. Seurantapalvelinta voikin verrata ilmoitustauluun, jolla ihmiset kertovat halukkuudestaan vaihtaa tuotteita ja jättävät yhteystietonsa.

Tässä piili ongelma. Perinteiselle ilmoitustaululle voi kuka tahansa laittaa kenen tahansa nimissä ilmoituksen, jossa kertoo vaihtavansa jotain. Myös seurantapalvelimilta voi pyytää muiden osoitteita - ja siten jäädä itse muistiin potentiaalisena tarjoajana - jakamatta tai lataamatta mitään. Washingtonin yliopiston tutkijat hakivat eri seurantapalvelimilta tietoja tiedostonjakajista tarkkaillakseen näiden toimintaa, mutta pelkkä tietopyyntö merkitsi heidät mahdollisiksi jakajiksi. Vähän myöhemmin tiedostonjakajia metsästävä tahot ottivat aivan samalla tapaa yhteyden seurantapalvelimelle, saivat sieltä tutkijoiden IP-osoitteen, ja vaativat näitä lopettamaan toimintansa. Oikeudenhaltijatahot eivät missään vaiheessa vaivautuneet tarkistamaan, olivatko tutkijat todellisuudessa jakaneet tai ladanneet jotain.

Tajutessaan saaneensa yllättävän paljon yhteydenottoja eri oikeudenomistajilta, tutkijat alkoivat kokeilla, miten hyvin verkossa oli mahdollista lavastaa muita syyllisiksi [6]. He tekivät ohjelman, joka otti yhteyttä eri seurantapalvelimille, mutta ilmoitti niille väärennetyn osoitteen. He ikään kuin laittoivat ilmoitustaululle lapun, jossa oli toisen ihmisen yhteystiedot. Tällä tapaa he saivat aikaan yli 400 valitusta koneista jotka eivät koskaan olleet jakaneet yhtäkään tiedostoa. He onnistuivat myös lavastamaan syyllisiksi laitteita, joilla ei edes olisi ollut mahdollista jakaa tiedostoja, kuten Internetiin yhdistettyjä laser-tulostimia!

Yksi ydinongelmista on siinä, ettei Internetiä ole rakennettu tavalla, joka sallisi käyttäjien varman tunnistamisen. Kaikki tunnistaminen tapahtuu tietylle Internet-liittymälle annetun numeromuotoisen IP-osoitteen perusteella. Sen lisäksi, että osoitteet saattavat muuttua ja viitata eri aikoina eri liittymiin, ne viittaavat vain liittymiin, eivät käyttäjiin, eivätkä edes koneisiin. Pelkän Internet-osoitteen perusteella on mahdoton tietää, kuka liittymää sattui sillä hetkellä käyttämään.

Vielä suurempi ongelma on kuitenkin todisteiden luonne. Tekijänoikeuksia valvovilla tahoilla ei pohjimmiltaan ole kuin yksi tapa selvittää, ketkä ovat syyllistyneet rikoksiin. Heidän täytyy soluttautua käytettyihin tiedostonjakopalveluihin ja etsiä niistä laitonta aineistoa jakavia ihmisiä. Perinteisesti on ajateltu, että oikeusjutuissa käytettävien todisteiden on oltava sellaisia, joita ei olisi voitu helposti tuottaa väärentämällä. Tiedostonjakajia metsästettäessä näin ei kuitenkaan ole. Todisteet ovat lokitiedostoja, joihin kirjautuu laittoman jakajan toivottavasti tunnistava IP-osoite, tai valvojan tahon tietokoneen ruudusta otettuja kuvia joissa vastaavasti näkyy jakajan koneen IP-osoite. Mikään ei kuitenkaan estä valvoja muuttamasta näitä tiedostoja ja vaihtamasta niihin talletettuja osoitteita, tai muuttamasta valvontaohjelmiaan siten, että ne tallettavat alunperinkin väärät osoitteet. Tilanne on vastaavankaltainen, kuin jos oikeudessa riittäisi todisteeksi paperilappu, johon joku on kirjoittanut rikollisena pitämänsä ihmisen puhelinnumeron. Kenet tahansa saatettaisiin tuomita vankilaan tai sakkoihin, mikäli joku olisi päättänyt, ettei pidä hänestä, ja kirjoittanut hänen puhelinnumeronsa lapulle, jonka antaisi oikeudelle. Tanskassa tekijänoikeusjärjestöt ovatkin jo luopuneet yrityksistä saada yksityisiltä tiedostonjakajilta korvauksia, koska heidän keräämänsä todisteet eivät ole olleet oikeusistuinten mielestä tarpeeksi vahvoja [7].

Tekijänoikeusjärjestöt eivät kuitenkaan epäröi nostaa syytteitä, oli heillä kunnollisia todisteita tai ei. Vuonna 2007 syytettiin 31-vuotiasta ruotsalaista yksityishenkilöä 30 elokuvan ja 23 000 musiikkitiedoston jakamisesta. Musiikkitiedostoihin liittyvä syyte jouduttiin kuitenkin perumaan, kun sen puolesta ei pystytty esittämään minkäänlaista teknistä todistusaineistoa [8]! Yhdysvaltojen tekijänoikeusjärjestö RIAA puolestaan tuomittiin vuonna 2008 maksamaan sadan tuhannen dollarin korvaukset siitä, että se syytti ihmistä perättömästi tiedostonjakamisesta [9].

Yksi mahdollinen tapa korjata asiaa olisi siirtää todisteiden kerääminen yksityisiltä tahoilta viranomaisille. Tällöin todisteiden aitouteen olisi helpompi luottaa. Tiedostonjakaminen on kuitenkin niin suuri ilmiö, ettei minkään maan viranomaisilla olisi uskottavia resursseja sen valvomiseen. Itse asiassa jahtaamistoiminta on monessa maassa todettu aivan liian tehottomaksi jo nyt, vaikka todisteiden kerääminen onkin ulkoistettu oikeudenomistajille. Saksassa viranomaiset ovat todenneet oikeudenhaltijatahojen käynnistämien oikeusjuttujen maksaneen valtiolle miljoonia [10].

Koska tiedostonjakaminen ei Saksassa tai Yhdysvalloissa ole suuresta oikeusjuttujen määrästä huolimatta juuri vähentynyt, ei minkään maan oikeusjärjestelmällä käytännössä ole tarpeeksi resursseja ilmiön rauhoittamiseen. Ruotsissa tämä on jo alettu nähdä: säveltäjien ja sanoittajien etuja valvojan Teoston ruotsalainen vastine Stim on jo ehdottanut tiedostonjakamisen laillistamista [11]. Myös erään saksalaisen tiedostonjakoon liittyvän oikeusjutun tuomari ja syyttäjä ovat ilmaisseet skeptisyytensä ongelman ratkaisemisesta oikeusteitse, todeten Ruotsin poliisivoimilla olevan jo muutenkin tarpeeksi töitä [12].

Poliisin ja syyttäjien työtaakat ovat jo valmiiksi tarpeeksi raskaat. Ja tämäntyppisiä rikoksia on vaikea selvittää ja ne vievät kaikki resurssit.

Meidänhän on pakko selvittää asiaa jos saamme rikosilmoituksen, mutta sitä voi kysyä itseltään, aiommeko oikeasti kriminalisoida ison osan väestöstä.

Ei ole realistista uskoa, että tiedostonjakamisongelma voidaan ratkaista oikeusistuimessa. Siihen on löydettävä muita keinoja.

– Britt-Louise Wiklund, tiedostonjakojutun voittanut syyttäjä [12]

Koska tuomioistuinten kautta meneminen on liian vaivalloinen prosessi, tekijänoikeusjärjestöt ympäri maailman ovat toivoneet vastuun siirtämistä palveluntarjoajille ja teleyrityksille. Helsingin Sanomat raportoi vuoden 2008 alussa musiikki- ja elokuvatuottajien järjestöjen käynnistäneen euroopanlaajuisen kampanjan saadakseen teleyritykset tarkkailemaan käyttäjien toimintaa.

Operaattoreiden pitäisi ryhtyä nettipoliiseiksi, estää tekijänoikeuksien suojaaman materiaalin välittäminen ja irtisanoa nettiyhteydet laittomia materiaaleja levittävilä.

Myös Suomen Ääni- ja kuvatalennetuottajat haluaa suomalaisoperaattoreilta samaa, kertoo ÄKT:n ulkopuolinen lakimies Lauri Rechartt.

"Tekijänoikeuksia loukkaavaa materiaalia jakavien asiakkaiden asiakastili voitaisiin peruuttaa", Rechartt sanoo.

Lisäksi nettioperaattoreiden pitäisi ÄKT:n mielestä tarkkailla käyttäjien nettiliikennettä, ja estää tekijänoikeudella suojattujen tiedostojen välittäminen.

Irtisanottavien käyttäjien internet-osoitteet ja tiedot laittomista tiedostoista tulisivat ÄKT:n mallissa tekijänoikeuksien omistajilta.
-- Helsingin Sanomat 13.2.2008 [13]

Ehdotuksen tyrmäsivät niin viestintäministeri Suvi Lindén kuin teleyritysten edustajatkin. On kuitenkin ihmeellistä, ettei vaatimus herättänyt sen enempää huomiota. Ratkaisu olisi antanut yksityisille, kaupallisille toimijoille vapauden seurata ihmisten henkilökohtaista viestintää helposti väärennettävien todisteiden perusteella. Kansalaisilta olisi riistetty oikeusturva kokonaan. Käytännössä kaikki olisivat joutuneet olettamaan olevansa jatkuvan tarkkailun alaisena Internetissä liikkueensa. Viestintäsalaisuus olisi menettänyt merkityksensä. Ihmisiä olisi voitu uhata tuhansien eurojen korvauksilla tai Internet-liittymän menetyksellä pelkän hataran epäilyn perusteella. Kukaan ei ottaisi vakavissaan vaatimusta valjastaa puhelinyhtiöitä salakuuntelemaan ihmisten puheluita mahdollisten rikosten havaitsemiseksi, mutta tietoverkkopuolella oikeudenhaltijoiden edustajat ovat tarpeeksi röyhkeitä vaatiakseen tätä.

Äkkiseltään voisi luulla, ettei tällaisilla ehdotuksilla olisi realistisia mahdollisuuksia menestyä. Viimeaikaisen lainsäädännöllisen kehityksen perusteella asianlaita näyttää olevan toisin. Viimeisen kymmenen vuoden aikana viestintäsalaisuutta ja yksityisyydensuojaa on radikaalisti rajoitettu ja vähennetty. Syynä on ollut ensinnäkin vuoden 2001 terrori-iskujen jälkeen alkanut terrorismihysteria. Lainsäätäjät kuvittelevat vaaroja kaikkialle, ja luulevat kansalaisoikeuksien kaventamisen olevan ainoa ratkaisu. Vähittäinen ajautuminen kohti valvontayhteiskuntaa on selkeästi nähtävissä laeissa ja direktiiveissä, joita on säädetty niin Yhdysvalloissa, Euroopan unionissa kuin Suomessakin.

Monia lakeja ja käytäntöjä on voimassa ja suunnitteilla: kansainvälisen rahaliikenteen luovutus Yhdysvalloille epämääräisiin tarkoituksiin, puhelin- ja verkkoliikenteen tunnistetietojen tallennus yhä pidemmäksi ajaksi, lentokenttien nakuskannerit, passin omistajien sormenjälkirekisteri, EU:n telemarkkinapaketti, joka sallii jäsenmaiden sensuroida Internetiä ja antaa teleyritysten seurata verkkoliikennettä viestintäsalaisuuden vaarantavalla tavalla, useiden Euroopan maiden suunnitelmat autolla liikkumisen valvonnasta GPS-paikannuksella, EU:n sisäisen turvallisuuden viisivuotissuunnitelma

Stockholm programme, jossa kaavallaan laajaa valvontatietojen vaihtoa, Ruotsin FRA-laki, joka sallii puolustusvoimain tiedustelupalvelun lukea esimerkiksi kaikki suomalaisten Gmail-palvelun kautta lähettämät sähköpostit ja epäonnistunut Lex Nokia, jonka piti sallia tunnistetietojen valvonta yhteisötalajille, mutta jonka suomia oikeuksia juuri kukaan ei virallisesti ole ottanut käyttöön, muutamia esimerkkejä mainitaksemme.

Tekijänoikeudet kiristyvät, oikeusmurhat lisääntyvät

Yksityisyyden suojaa ja viestintäsalaisuutta on kavennettu viime vuosina paitsi terrorismin ja yritysvakoilun torjunnan, myös tekijänoikeuksien valvonnan nimissä. Teletietojen tallennusta koskevaa direktiiviä valmisteltaessa tarkoituksena oli, että tunnistetietoja saisi käyttää lähinnä terrorismin torjuntaan. Suurten viihdeteollisuuden yhtiöiden etujärjestö lobbasi valtuutusta tunnistetietojen käyttöön myös tekijänoikeusrikkomusten kohdalla. [14] Lisäksi on hyväksytty tiukempia tekijänoikeuslakeja ja käyty tekijänoikeuden loukkauksia koskevia oikeudenkäyntejä ja oikeuden ulkopuolista sovittelua, joissa monien ihmisten oikeusturva on vaarantunut.

1996, WIPO-sopimus

Maailman henkisen omaisuuden järjestön (WIPO) piirissä hyväksyttiin vuonna 1996 tekijänoikeussopimus, jonka tarkoituksena oli vastata aluillaan olevan tietoyhteiskunnan oikeudenhaltijoille asettamiin haasteisiin. Sopimukseen sisältyy muun muassa velvoite kieltää kopiosuojausten kiertäminen.

1998, Yhdysvallat: DMCA-laki

Yhdysvalloissa hyväksyttiin WIPO-sopimuksen pohjalta tiukka tekijänoikeuslaki, johon sisältyy esimerkiksi kovat rangaistukset tavallisille teoksia netissä jakaville ihmisille. Lain hyvänä puolena se vapautti pääsääntöisesti teleyritykset ja palveluntarjoajat asiakkaidensa tekemistä tekijänoikeusrikkomuksista. Tämä käytäntö omaksuttiin myös EU:n tekijänoikeusdirektiiviin.

2001, EU: tekijänoikeusdirektiivi

Vuonna 2001 Euroopan unionissa hyväksytty tekijänoikeusdirektiivi implementoi käytännössä WIPO-sopimuksen ja kavensi jäsenvaltioiden liikkumavaraa tekijänoikeuden alalla. Direktiivi suhtautuu varsin nuivasti myös tavallisten ihmisten harjoittamaan nettikopiointiin, ja sen pohjalta alettiin valmistella Suomessa myöhemmin Lex Karpelana tunnetuksi tullutta tekijänoikeuslain tiukennusta.

2004, Suomi: Finreactor-tuomio

Suomessa ja Ruotsissa on käyty pari varsin tunnettua laajaa oikeudenkäyntiä BitTorrent-palvelujen ylläpitäjiä vastaan. Suomessa oikeudenkäynnin kohteena olivat Finreactorin, Ruotsissa The Pirate Bayn ylläpitäjät. Sivustoilla ei kuitenkaan ole lainkaan laittomasti jaossa olevia tiedostoja. Niiden tehtävänä on vain yhdistää käyttäjät toisiinsa. Sivustoilla sijaitsevat vain torrent-tiedostot, jotka kertovat kunkin yksittäisen ihmisen koneella olevalle vertaserverkko-ohjelmalle, keiden ihmisten koneilta haluttu tiedosto löytyy. Lisäksi sivustoilla saattaa olla oma seurantapalvelin. Arkilogiikan mukaan sivustojen ylläpitäjien ei pitäisi olla vastuussa niitä hyödyntävien ihmisten tekijänoikeusloukkauksista. He eivät levitä varsinaisia suojattuja tiedostoja, eivätkä pysty kontrolloimaan varsinaisia tiedostoja jakavien ihmisten välistä verkkoliikennettä. Ylläpitäjiä vastaan on kuitenkin hyökätty, koska palvelun sulkeminen vaikeuttaa tiedostoja laittomasti jakavia käyttäjiä löytämästä toisiaan. Vaikutus on kuitenkin vain hetkellistä, sillä on helppo yksinkertaisesti siirtyä käyttämään jotakin

toista vastaavaa palvelua.

Keskusrikospoliisi teki 14.12.2004 yhteensä 14 kotietsintää eri puolilla Suomea. Kotietsinnät liittyivät suomalaiseen Finreactor-vertaisverkkopalveluun. Myöhemmin kotietsintöjä kertyi yhteensä 30 ja niissä takavarikoitiin satakunta tietokonetta. Tutkinnassa tutkittiin noin 30 ylläpitäjää ja lisäksi noin 30 käyttäjää, joiden epäiltiin panneen ensimmäisenä levitykseen joitakin teoksia. Palvelulla oli yli 10 000 käyttäjää, minkä vuoksi tavalliset käyttäjät rajattiin tutkinnan ulkopuolelle. Suurin osa tapauksista päättyi käräjä- tai hovioikeudessa.

Tuomittujen maksettavaksi tuli tuhansia euroja hyvitysmaksuja, vaikka itse rangaistukset olivat vähäisiä sakkorangaistuksia. Eräässä tapauksessa Finreactorin ylläpitäjäksi epäilty alaikäinen poika tuomittiin *avunannosta tekijänoikeusrikkomukseen* vain 10 päiväsakon rangaistukseen, summaltaan 60 euroa. Silti hänelle koitui enimmillään noin 40 000 euron vastuu korvauksista ja 4 000 euron vastuu oikeudenkäyntikuluista, joista jälkimmäiset ovat hovioikeudessa kasvaneet ja molemmat summat juosseet viivästyskorjoja joulukuusta 2004, eli summa on paisunut huomattavasti. [15] Mikäli tuomio jää voimaan korkeimmassa oikeudessa, vain 10 päiväsakon arvoiseksi katsotusta pikkurikkeestä koituu hänelle hyvinkin hyvätuloisen suomalaispariskunnan yhteenlaskettua bruttovuosipalkkaa vastaava summa kustannuksia. Kohtuuttomassa tuomiossa on lisäksi kummallista se, että yleensä ei ole ollut tapana antaa tuomioita vain sakolla rangaistavien rikkomusten *avunannosta*. Finreactor-tapauksen yhteydessä tekijänoikeusrikkomuksen *avunannosta* kuitenkin jaettiin tuomioita, vastoin vakiintunutta käytäntöä.

2006, Suomi: Lex Karpela

Tekijänoikeusdirektiivin pohjalta vuonna 2006 voimaantullut Lex Karpela kielsi kaikenlaisen verkossa tapahtuvan luvattoman kopioinnin. Lex Karpela myös myönsi oikeudenhaltijoiden edustajille oikeuden saada tuomioistuimen päätöksellä palveluntarjoajalta tiedon siitä, kenelle tietty IP-osoite on tietyllä hetkellä kuulunut. Tämän myötä oikeudenhaltijat ovat voineet metsästä tiedostonjakajia ja vaatia heiltä rahaa vastineeksi siitä, ettei heitä haastettaisi oikeuteen. Lisäksi lain myötä oikeudenhaltijat ovat voineet vaatia tuomioistuimen kautta palveluntarjoajaa katkaisemaan nettiliikenteen tietystä IP-osoitteesta ilman mitään ennakkovaroitusta. Tätä rajua puuttumiskeinoa on tiettävästi käytetty vain kerran. Epäilty lataaja ei ollut kuka tahansa ihminen, vaan Ahvenanmaan maakuntahallituksen työntekijä, joka harrasti tiedostonjakamista työpaikallaan. [16] Tiedossa ei ole, häiriintyikö maakuntahallituksen toiminta. Tapaus osoittaa kuitenkin, kuinka laajoja oikeuksia viihdeteollisuudelle on jo annettu.

Lisäksi Lex Karpela sai huomiota siitä, miten se kielsi "tehokkaiden teknisten suojakeinojen" kiertämisen ja jopa julkisen keskustelemisen niiden kiertämisestä. Esimerkiksi musiikki- ja DVD-levyihin on useita vuosia lisätty niin kutsuttuja kopiosuojauksia estämään teoksen siirtäminen tietokoneelle. Niillä on siis yritetty estää myös sellaista vähäistä yksityistä kopiointia, kuten varmuuskopioiden ottamista, johon jokaisella olisi tekijänoikeuslain perusteella oikeus. Suojaukset ovat olleet pitkälti hyödyttömiä. Ne ovat käytännössä olleet ennemminkin "käyttösuojauksia" kuin kopiosuojauksia. Teoksen kopiointia tietokoneelle ei nimittäin ole mahdollista kunnolla estää, ellei samalla estetä teoksen esittämistä tietokoneella ylipäätään. Kopiosuojaukset ovat tuottaneet huomattavaa päänsärkyä ihmisille, jotka ovat ostaneet teokset laillisesti ja halunneet käyttää niitä kotikoneillaan, mikä ei aina ole onnistunut. Siihen, että teos päättyy kaikkien saataville Internetiin, tarvitaan vain yksi ihminen, joka saa murrettua suojauksen. Suojaukset eivät siis käytännössä ole estäneet verkossa tapahtuvaa kopiointia lainkaan.

Teknisten suojakeinojen kiertämisen kiellon ymmärrettiin tarkoittavan juuri tällaisia kopiosuojauksia, joskaan laki ei kovinkaan selkeästi määritellyt, mikä termin merkitys itse asiassa oli. Teoksen laillisesti hankkinut sai kylläkin kiertää teknisen toimenpiteen, mutta

samaan aikaan laki kielsi teknisen toimenpiteen kiertämiskeinojen levittämisen. Ihmiset pelkäsivät, että tämä saattaisi kieltää esimerkiksi tavat siirtää tietokoneelleen kuunneltavaksi laillisesti hankittua musiikkia, tai DVD-levyjen suojauksen purkamisen Linux-käyttäjärjestelmässä katselemista varten. Pelot saivat vahvistuksen, kun Helsingin hovioikeus totesi 23.5.2008, että teknisen toimenpiteen kiertämiskeinojen levittäminen oli kiellettyä, vaikkeivät ne tekisikään muuta kuin mahdollistaisivat laillisesti ostettujen tuotteiden käyttäjän valitsemalla koneella [17]. Sen lisäksi, että uusi tekijänoikeuslaki sivuutti huolet yksityiselämää puuttumisesta, se sivuutti myös kansalaisten oikeuden katella laillisesti hankkimiaan tuotteita. Nettiaktivistit ilmiantoivat itsensä julkisesta suojakeinojen kiertämisestä keskustelemisesta Internetissä, ja heidät jopa tuomittiin siitä sakkoihin [17].

Lex Karpelan jälkeen tekijänoikeuslakia kiristettiin vielä lisää. EU:n vaatimuksesta lakiin otettiin suomalaiselle oikeusjärjestelmälle vieras pykälä, jonka mukaan tekijänoikeusloukkauksia koskevissa oikeudenkäynneissä tuomioistuimien voi oikeudenhaltijoiden vaatimuksesta määrätä tuomitun henkilöllisyyden ja tuomion sisällön julkaistavaksi sanomalehdissä tuomitun kustannuksella. Pykälää ei ole tietävästi kertaakaan käytetty Suomessa.

Useiden muutosten ja etenkin Lex Karpelan myötä tekijänoikeuslaista on tullut todella sekava. Lex Karpelaa koskeneessa lausunnossaan professori Tuomas Ojanen lausui seuraavaa:

Voimassaoleva tekijänoikeuslaki on vuodelta 1961, mutta sitä on sen jälkeen muutettu useita kertoja eri aikoina. Yleisellä tasolla on todettava, että lain systematiikka ja ymmärrettävyys ovat jo ennen nyt käsillä olevaa lakiesitystä hämärtyneet hyvin paljon toistuvista ja eriaikaisista muutoksista johtuen.

Käsillä oleva lakiehdotus vain pahentaa tilannetta: se on sisällöltään ja systematiikaltaan lukijalle kaikkea muuta kuin vaivattomasti aukeava ja helposti ymmärrettävä. Osittain – mutta toisaalta vain "osittain" – vaikeaselkoisuus saattaa selittyä sääntelyn kohteeseen liittyvillä teknisillä yms. erityispiirteillä. Lakiehdotuksessa on myös lainsäädäntötekniisiä ongelmia. Erityisesti lakiehdotuksen runsaat sisäiset pykäläviittaukset ovat omiaan hankaloittamaan lakiehdotukseen perehtymistä. [18]

Professori Ojanen huomautti lausunnossaan kiristyvän tekijänoikeuslainsäädännön yhteydestä ihmisten itseilmaisuuksiin ja sitä kautta sananvapauteen. Ojanen mukaan Lex Karpelassa "sääntely painottuu eräissä kohdissa niin vahvasti tekijänoikeuksien puolelle, että sääntely voidaan alkaa perustellusti kokea sananvapauden kannalta haitallisena sekä erityisesti viestintää sekä informaation leviämistä ehkä jo tarpeettoman paljon rajoittavana".

Lex Karpelan sekavuus ja yksipuolisuus ei ole yllättävää, kun ottaa huomioon, miten syvälle tekijänoikeusjärjestöjen lonkerot ulottuvat lainvalmisteluun. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies antoi 4.10.2007 päätöksen, jossa todettiin, että Lex Karpelan valmistelusta vastanneen opetusministeriön viestintäkulttuuriyksikön johtaja Jukka Liedeksen kuuluminen Esittävän säveltaiteen edistämiskeskus ESEK:n ja Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus AVEK:n hallitukseen oli "lainvalmistelutehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta ongelmallista". ESEK toimii levyteollisuuden etuja ajavan Gramexin ja AVEK tekijöiden, esittäjien ja kustantajien etujärjestö Kopioston huomassa. Vaikka opetusministeriöllä ei ole enää edustusta mainittujen yhdistysten hallituksissa, tekijänoikeuslainsäädännön valmistelu ei ole monipuolistunut. Opetusministeriö nimitti 21.2.2008 uuden tekijänoikeustoimikunnan, jossa ylivoimainen enemmistö jäsenistä on kulttuurialan liikeyritysten etujärjestöjen ja tekijänoikeusjärjestöjen edustajia. Toimikunnan

näennäisesti puolueettomista edustajistakin eräs (edellä mainittu Jukka Liedes) on toiminut aiemmin Teoston ja toinen Gramexin lakimiehenä. Kansalaisten sähköisiä oikeuksia puolustava Effi ry ilmoitti protestina lopettavansa yhteistyönsä opetusministeriön kanssa, ja arvosteli sitä, että toimikunnassa eivät ole lainkaan edustettuna teosten henkilökäyttäjät, kirjastot, arkistot ja museot, internet-palveluntarjoajat, organisaatiokäyttäjät, oikeustieteen asiantuntijat, ohjelmoijat (yksi Suomen suurimmista oikeudenhaltijaryhmistä), ohjelmistoteollisuus, teosten toisto- ja muokkausohjelmien sekä -laitteiden valmistajat ja myyjät eivätkä akateemiset asiantuntijat. [19]

2003-2008, Yhdysvallat: yksityisihmisten vaino

Vuosina 2003–2008 Yhdysvaltojen levyteollisuuden etujärjestö RIAA aloitti oikeustoimet 35 000 vertaisverkkokäyttäjää vastaan. Lähes kaikki jutut sovittiin niin, ettei RIAA:n tarvinnut todistaa ketään syylliseksi, vaan se saattoi luottaa oikeudenkäynnin päätteeksi mahdollisesti uhkaavien jättikorvausten aiheuttamaan pelotteeseen. Näin epäilty teosten levittäjä painostettiin "sopimaan" useiden tuhansien dollarien hyvitysmaksuista oikeuden ulkopuolella. Yllättäen RIAA kuitenkin ilmoitti joulukuussa 2008 aikovansa luopua tästä menettelystä, josta olikin aiheutunut sille suunnaton PR-katastrofi sen ryhdyttyä oikeustoimiin yksinhuoltajaäitejä ja 13-vuotiaita vastaan. Pelottelukampanja ei merkittävästi vähentänyt tiedostonjakamista. [20] Rahan kiristämisen sijasta järjestö ilmoitti keskittyvänsä pyrkimään yhteistyöhön teleyritysten kanssa niin, että nämä voisivat välittää varoituskirjeitä asiakkailleen ja hidastaa heidän verkkoyhteyttään tai jopa katkaista sen. Järjestelmä oli tarkoitus luoda RIAA:n ja teleyritysten keskinäisillä sopimuksilla, jotta riippumatonta oikeuslaitosta ei tarvitsisi sotkea touhuun mukaan. RIAA kuitenkin päätti hoitaa loppuun asti muutamat meneillään olleet oikeudenkäynnit, ja vuoden 2009 aikana annettiin kaksi tuomiota. Toisessa tapauksessa syytetty tuomittiin 24 musiikkikappaleen jakamisesta vertaisverkossa 1,92 miljoonan dollarin hyvitysmaksuihin, toisessa 30 kappaleen jakamisesta 675 000 dollarin hyvityksiin.

2009, Suomi: varoituskirjesuunnitelmia

Marraskuussa 2008 opetusministeriö julkaisi raportin, jossa pohdittiin luovien sisältöjen sähköisen kaupankäynnin edistämistä ja teosten luvattoman verkkojakelun vähentämistä. [21] Raportissa pohdittiin vakavasti vaihtoehtoa, jossa teleyritykset veloitettaisiin vakoilemaan laajamittaisesti kaikkea verkkoliikennettä. Liikenteen seasta tulisi voida poimia esimerkiksi käytettyjen siirtoprotokollien, tiedostotyyppien ja URL-osoitteiden perusteella sellainen verkkoliikenne, joka mahdollisesti sisältäisi luvattonta teosten lataamista tai levittämistä. Työryhmä harkitsi myös epäiltyjen lataajien verkon yhteysnopeuden hidastamista sekä sensuurilistojen käyttöönottamista tekijänoikeusrikkomuksista epäiltyjä nettisivustoja vastaan. Erilaisia harkittuja estovaihtoehtoja olivat IP-osoitetasoinen esto, porttitasoinen esto, protokollatasoinen esto, nimipalvelinsuodatus, URL-blokkaus ja yksittäisten tiedostojen suodatus. [22] Jos kaikki nämä keinot olisi päätetty toteuttaa, Internet olisi lakannut olemasta sellaisena kuin olemme sen oppineet tuntemaan. Teleyritykset olisi alistettu tekijänoikeuspoliiseiksi.

E erityisen innokkaasti raportissa suhtauduttiin ajatukseen, että teleyritykset voitaisiin pakottaa oikeudenhaltijan vaatimuksesta välittämään asiakkailleen varoituksia, mikäli heidän epäillään syyllistyneen nettipiratismiin. Menettelyyn ei tarvittaisi lupaa oikeudelta, vaan oikeudenhaltijan yksipuolinen vaatimus riittäisi, ja se olisi teleyritystä velvoittava. Tätä vaihtoehtoa ruodittiin laajasti elokuussa 2009 julkaistussa uudessa raportissa, jossa arvioitiin tarvittavia lainsäädäntömuutoksia luvattoman nettijakelun vähentämisessä. Raportti päättyi varovaisen myönteiselle kannalle varoituskirjemenettelyn käyttöönoton suhteen. [23] Yksityisyydensuoja voitaisiin murtaa, jotta selvitetäisiin nettiä käyttävien ihmisten henkilöllisyys ja vaadittaisiin näitä kirjeitse lopettamaan epäilty laiton toimintansa. Tämä

edellyttäisi sähköisen viestinnän tietosuojalain juuri äskettäine Lex Nokialla muutettujen pykälien muuttamista uudelleen. Estolistoja tai muita järeämpiä keinoja raportissa ei ehdotettu. Varoituskirjemenettelyn käyttöönotto olisi jo sekini todella poikkeuksellista. Minkään muun rikoksen osalta ei ole harkittu mitään vastaavanlaista menettelyä. On kysyttävä, miksi juuri tekijänoikeuksien valvominen edellyttäisi oikeusjärjestelmässämme täysin ainutlaatuisten keinojen käyttöönottoa?

2009, Ranska: kolmesta poikki -laki

Nettiyhteyden katkaisemista toistuvista tekijänoikeusrikkomuksista ei ole Suomessa esitetty virkamiestasolla, mikä johtunee Euroopan parlamentin selkeän kielteisestä suhtautumisesta sen kaltaiseen lainsäädäntöön. EU:ssa telemarkkinapakettin käsittelyn yhteydessä unionin telemarkkinadirektiiveihin yritettiin kovasti lobata muotoilua, joka olisi sallinut nettiyhteyden katkaisemisen ilman oikeuden päätöstä, pelkästä oikeudenhaltijoiden yksipuolisesta vaatimuksesta. Euroopan parlamentti ei hyväksynyt tätä vaan edellytti nettiyhteyden katkaisussa oikeuden päätöstä. Parlamentin kannan myötä koko paketin hyväksyminen viivästyi ja lopulta EU:n ministerineuvosto taipui kompromissiin, jossa netinkäyttäjien oikeusturva saatiin varmistettua.

Ranska ei jäänyt odottelemaan europarlamentin venkoilua vaan ehti säätää oman "kolmesta poikki" -lakinsa, joka sallii sekä varoituskirjeiden lähettelyn että verkkoyhteyden katkaisemisen. Ruotsin piraattipuolueen puheenjohtaja Rick Falkvinge summasi blogissan tämän niin kutsutun Hadopi-lain sisällön seuraavasti:

Hadopi-lain ajatellaan suojaavan artisteja tiedostojen jakamiselta. Tämä tarkoittaa käytännössä

seuraavia asioita:

1. Ihmisiä suljetaan ulos netistä ilman tuomioistuimen päätöstä kolmen suuryritysten väittämän tiedostojen jakamisen perusteella.
  2. Ihmiset joutuvat maksamaan nettiyhteydestään myös siltä ajalta kun se on suljettu.
  3. Jotta ihmiset voisivat vapautua epäilyistä, viranomaiset vaativat heitä asentamaan tietokoneisiinsa vakoiluohjelmiston, joka raportoi viranomaisille kaikesta siitä, mitä he tekevät koneellaan.
  4. Kulttuuriministeri odottaa satojen tuhansien nettiyhteyksien katkaisemista vuosittain.
- [24]

Ei liene yllättävää, että Ranskan perustuslakituomioistuin torjui lain perustuslain vastaisena. Tämän jälkeen hallitus ajoi läpi saman lain hieman lievennettynä. Perustuslakituomioistuin päätyi hyväksymään uuden version, jossa nettiyhteyden katkaiseminen edellyttää tuomioistuimen päätöstä.

2009, The Pirate Bay -tuomio

Muutaman ruotsalaisen yksityishenkilön ylläpitämä The Pirate Bay on yksi suosituimmista vertaisverkkopalveluista. Kullakin hetkellä toistakymmentä miljoonaa ihmistä jakaa tiedostoja keskenään palvelun hakutietokantaa apunaan käyttäen. Toukokuussa 2006 The Pirate Bayn palvelimet takavarikoitiin. Amerikkalaisen elokuvateollisuuden etujärjestö MPAA tiedotti takavarikosta niin nopeasti, että tämä antoi aiheen epäillä, että koko takavarikko oli MPAA:n tilaustyö. Ruotsin yleisradio väittikin saaneensa tietoja, joiden mukaan Yhdysvaltain valtionhallinnosta oli painostettu Ruotsin viranomaisia. Ruotsin yleisradio paljasti lisäksi, että MPAA:n edustaja oli lähettänyt Ruotsin oikeusministeriön valtiosihteerille uhkaavansävyisen sähköpostin, jossa vaadittiin häntä "käyttämään vaikutusvaltaansa" The

Pirate Bayn sulkemiseksi. The Pirate Bay oli takavarikon seurauksena poissa verkosta vain pari päivää. Takavarikko ehti kuitenkin suututtaa monet vertaisverkkokäyttäjät, ja The Pirate Bayn tueksi järjestettiin mielenosoitus. Takavarikko myös lisäsi vuoden alussa perustetun Ruotsin piraattipuolueen suosiota.

Tapauksessa päästiin oikeudenkäyntivaiheeseen vasta vuonna 2009, jolloin The Pirate Bayn pääylläpitäjät ja palvelun käyttämälle palveluntarjoajalle verkkoyhteyden aikanaan toimittanut liikemies tuomittiin vuoden ehdottomiin vankeusrangaistuksiin ja 2,7 miljoonan euron vahingonkorvauksiin. Tuomiosta valitettiin, ja se on tulossa hovioikeuden käsittelyyn. Ylläpitäjille langetetut rangaistukset eivät suinkaan sulkeneet palvelua, vaan se on edelleen pystyssä. Tuomiot aiheuttivat valtavan jäsenvyöryn Ruotsin piraattipuolueeseen. Puolentoista tuomion antamista seuranneen viikon aikana puolueeseen liittyi 25 000 uutta jäsentä. Tuomio siivitti piraattipuolueen myös menestyksekkäästi europarlamenttivaaleihin: puolue sai kaksi europarlamentaarikkoa.

The Pirate Bay -tapaukseen liittyy useita epämääräisiä seikkoja. Rikostutkinnan tutkinnanjohtaja palkattiin töihin mediayhtiö Warner Brothersiin tutkinnan ollessa vielä syyteharkinnassa. Tutkinnanjohtajan oli alun perin tarkoitus todistaa tapauksen yhteydessä, mutta hän hävisi tavoittamattomiin, ja hänen todistamisvuoronsa peruttiin. Juuri ennen oikeudenkäyntiä tuli ilmi, että yksi lautamiehistä kuului erääseen tekijänoikeusjärjestöön. Kohun myötä hän jäväsi itsensä. Oikeudenkäynnin jälkeen kävi ilmi, että sen puheenjohtajana toiminut tuomari oli vahvoja tekijänoikeuslakeja puolustavan yhdistyksen hallituksen jäsen. Hovioikeus kuitenkin päätti, ettei kärjäoikeuden tuomari ollut jäävi. Tämän jälkeen tuli ilmi, että itse tuomiota koskevan valituksen käsittelijöiksi nimetyistä hovioikeuden jäsenistä yksi maallikkojäsen oli töissä musiikkipalvelu Spotifyssä, jonka omistajina on levy-yhtiöitä. Kyseinen lautamies jäävätettiin tapauksesta. The Pirate Bay -tuomio ja samoihin aikoihin Ruotsissa voimaantullut tekijänoikeuslain tiukennus vähensivät vertaisverkkoliikenteen määrää joksikin aikaa, mutta muutaman kuukauden kuluttua se oli noussut entiselle tasolle [25].

2010, ACTA-sopimus

ACTA eli Anti-Counterfeiting Trade Agreement, tuotevääreännösten vastainen kauppasopimus, on tätä kirjoitettaessa neuvotteluvaiheessa. Neuvotteluja käydään usean maan ja yhteisön välillä, joista merkittävimpiä ovat Australia, Euroopan unioni, Kanada, Korea ja Yhdysvallat. Neuvotteluja käytiin pitkään salassa, ilman että suurella yleisöllä oli mitään tietoa niiden sisällöstä. Jopa Euroopan parlamentti on kokenut, ettei sille ole annettu neuvotteluista tietoja asianmukaisesti. Vuoden 2009 marraskuussa Wikileaks-sivustolle kuitenkin vuodettiin saman vuoden syyskuulle päivätty asiakirja [26]. Kyseessä oli Euroopan komission laatima, EU:n jäsenmaiden hallituksille tarkoitettu yhteenveto sopimusluonnoksen senhetkisestä sisällöstä. Pian tämän jälkeen julkisuuteen vuodettiin Euroopan komission analyysi ACTA-sopimuksesta [27]. Analyysistä ilmeni komission skeptisyys tiettyjä Yhdysvaltojen vaatimuksia kohtaan, mutta se myös varmisti aiemman vuodon aitouden. Neuvottelut ovat voimakkaasti Yhdysvaltojen ajamia. Yhdysvaltojen motiivina on ilmeisesti se, että tiukempien tekijänoikeuksien ajaminen WIPO:n kautta on vaikeutunut, koska kehitysmaat eivät koe tiukkoja immateriaalioikeuslakeja itselleen hyödyllisiksi, ja ovat vastustaneet niitä. Tämän vuoksi Yhdysvallat haluaa neuvotella WIPO:n ohittavan sopimuksen ystävällismielisten länsimaiden kanssa, minkä jälkeen kehitysmaat olisi helppo painostaa hyväksymään sopimus.

Vuodettujen asiakirjojen mukaan sopimukseen on tulossa pykälä, jossa vaaditaan "tehokkaita" tekijänoikeuksien valvontamenettelyjä. Toisin kuin esimerkiksi tekijänoikeuksia koskevassa TRIPS-sopimuksessa, ACTA:an ei tulisi mainintaa siitä, että tekijänoikeuksien valvontamenetelmien tulee olla kohtuullisia ja oikeasuhtaisia. Sopimus lisäisi

palveluntarjoajien vastuuta asiakkaidensa tekemistä tekijänoikeusrikkomuksista. Yhdysvallat yrittää myös ajaa Ranskan kolmesta poikki -lakin tyylistä lainsäädäntöä koko maailmaan. Sopimusluonnoksen kopiosuojausten kiertämistä koskevat kohdat on muotoiltu niin, että ne estäisivät sopimusmaita lisäämstä lainsäädäntöön säännöksiä, joiden mukaan yritysten on tehtävä kopiosuojaukset yhteensopiviksi useissa eri laitteissa ja ohjelmistoissa. Yhdysvalloissa viranomaiset ovat kieltäytyneet luovuttamasta ACTA-asiakirjoja kansalaisjärjestöille kansalliseen turvallisuuteen vedoten. Viihdeteollisuuden lobbarit ovat kuitenkin päässeet tutustumaan asiakirjoihin. Suomessakin asiakirjat ovat salaisia.

ACTA-sopimuksen neuvottelut etenevät suljettujen ovien takana. Kun sopimus on valmis, se tuodaan epäilemättä Suomenkin eduskunnan käsiteltäväksi, ja ajetaan läpi sillä perusteella, että "se on pitkän valmistelun tulos". Eduskunta ei voi siis käytännössä enää vaikuttaa sopimuksen hyväksymiseen, eikä siitä voida missään vaiheessa käydä kunnollista kansalaiskeskustelua muuten kuin vuodettujen asiakirjojen perusteella. ACTA-sopimus on hyvä esimerkki kansainvälisten kauppasopimusten valmistelun mädännäisyydestä.

2010, Suomi: kiristyskirjetoiminta

Erään suomalaisen lähipiirissä tapahtui seuraavaa:

Veljeni oli ladannut elokuvan *Pirate Bay*sta, MGM huomasi asian ja otti sähköpostitse yhteyttä veljeni internetyhteyden tarjoajaan. Yhteyden tarjoaja lähetti sähköpostin forwardoituna parin henkilön kautta veljelleni, sähköpostissa ilmoitettiin että toiminta on havaittu ja pyydettiin lopettamaan sekä poistamaan ladattuokuva. Mitään jatkotoimenpiteitä ei tullut ja asia vaikutti kaikinpuolin reilulta peliltä - veljeni kun on opiskelija ilman suuria sivutuloloja.

Toisin kävi työkaverille. Hän toisinaan latasi kappaleen, kuunteli onko hyvä, ja osti sitten CD-levyn (kuulostaa kornilta, mutta aktiivipiraatti kaveri ei siis ollut). Hänen käyttämänsä ohjelma kuitenkin jakoi näiden tiedostojen lisäksi hänen tietokoneelle rippaamansa ostetut CD-levyt ulkopuolisille. Työkaverini ei ole käyttänyt ohjelmaa missään määrin aktiivisesti vaan kerran asennuttuaan ohjelma oli käynnistynyt taustalle huomaamattomasti jakamaan. Tekijänoikeustaho oli saanut käräjäoikeudelta luvan saada työkaverini IP-osoitteen takana olleen katuosoitteen ja lähetti kirjeen, jossa ilmoitettiin tapauksen sovittelumahdollisuudesta. Sovittelussa oikeudenkäyntejä ei tarvittaisi, mutta työkaverin tulisi maksaa reilu euro per jaossa ollut kappale. Yhteissumma nousi toiseen tuhanteen euroon!

Suomessa piraattijahtia johtaa Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry (TTVK), joka käyttää valtion budjetista saamiaan rahoja tiukempien tekijänoikeuslakien lobbaamiseen ja tavallisten ihmisten ahdisteluun. [28] TTVK tarkkailee vertaisverkkojen käyttöä lataamalla niistä (oikeudenhaltijoiden luvalla) tiedostoja, ja ottamalla ylös suomalaisten vertaisverkkokäyttäjien IP-osoitteita. Tämän jälkeen TTVK pyytää tuomioistuimen kautta teleyritykseltä IP-osoitteen taustalla olevan henkilön tiedot ja lähettää väitetyille tekijänoikeuksien rikkojalle kirjeen, jossa vaaditaan tietty summa rahaa vastineeksi lupauksesta olla tekemättä asiasta oikeusjuttua. Samalla uhataan oikeudenkäynnillä ja sen päätteeksi odotettavissa olevilla paljon suuremmilla korvauksilla, mikäli "sovitteluun" ei suostuta. Kun esimerkiksi pienituloista opiskelijaa ovat vastassa maailman suurimman levy- tai elokuvayhtiön kovapalkkaiset juristit, sopimusosapuolet eivät ole millään tavalla tasavertaisessa asemassa. Syyttömältäkin vaatii paljon uskallusta lähteä oikeustaisteluun tällaisessa tilanteessa, jossa pelkät oikeudenkäyntikulut saattaisivat olla suuremmat kuin omat vuositulot. Kyseessä on "tarjous, josta ei voi kieltäytyä".

Näin TTVK saa rahaa ilman oikeudenkäyntiä. Sillä olevia todisteita väitetyistä tekijänoikeusrikkomuksista ei siten tarvitse saattaa puolueettomaan arviointiin tuomioistuimessa. Tätä touhua TTVK kutsuu mielellään "pehmeiksi keinoiksi", kun niistä ei seuraa rikossyytettä. "Pehmeät keinot" ovat tosiasiaa pehmeitä vain TTVK:n kannalta, koska ne ohittavat todisteita puolueettomasti arvioivan ja korvausten kohtuullisuutta harkitsevan oikeuslaitoksen kokonaan. "Pehmeät keinot" tarkoittavat todellisuudessa keinoja, joista puuttuvat oikeusturvatakeet. Vuonna 2008 tällaisia juttuja pantiin vireille 70, vuonna 2009 määrä oli TTVK:n mukaan 82. [29] Suomessa oikeudenhaltijat eivät siis ole seuraamassa amerikkalaisen RIAA:n esimerkkiä ja luopumassa tästä käytännöstä, päin vastoin.

Suuri yleisö saa sovittelujen tuloksista tietoa vain TTVK:n propagandan kautta. Sopimukseen sisältyy näet ehto, että tekijänoikeusloukkauksesta epäilty ei saa kertoa sopimuksen sisällöstä ulkopuolisille. Mikäli hän rikkoisi vaitioloehto, TTVK peruisi lupauksensa olla nostamatta syytettä.

Pitäisikö luopua viestintäsalaisuudesta?

Yksityisyydensuojaa, kirjesalaisuutta ja oikeusturvaa uhataan nykypäivänä tehokkaasti kahdesta suunnasta. Toisesta suunnasta tulevat hysteerikot, jotka kuvittelevat kaikkialle terroristeja. He tahtovat sivuuttaa perusoikeudet ja siten tehdä enemmän vahinkoa kuin mitkään terroristiryhmät koskaan. Toisesta suunnasta tulee viihdeteollisuus, joka näkee kontrolliin pakenevan käsistään. He eivät kykene pysäyttämään muutosta, mutta voivat silti tehdä paljon tuhoa epätoivoisessa yrityksessään pitää kiinni menneestä. Molemmat pelkäävät Internetiä, pelaten toistensa pussiin vaatiessaan sen tiukempaa kontrollia.

Luvatonta tiedostonjakamista ei käytännössä ole lakikeinoin mahdollista tukahduttaa. Yritykset tehdä niin vaativat kaikki kansalaisyhteiskunnan systemaattista polkemista. Ainoa edes teoriassa mahdollinen tapa saada se lakiteitse kuriin olisi antaa tekijänoikeusjärjestöille ja palveluntarjoajille poliisivaltuudet. Tällöin he voisivat itse tarkkailla liikennettä ja rankaista kansalaisia ilman oikeudenkäyntiä. Tälläkin hetkellä vallitsevat lait ja käytännöt sallivat kuitenkin pitkällisen ja tuskaliaan oikeusprosessin kohdistamisen täysin viattomiinkin ihmisiin. Tilanteen pahentaminen vielä tästä ei ole hyväksyttävä vaihtoehto.

Toinen vaihtoehto olisi säilyttää nykytilanne. Tällöin tiedostonjakaminen säilyisi laittomana, mutta sen valvontaan käytettäviä keinoja ei laajennettaisi. Tässä ei olisi juuri järkeä. Nykyisten oikeustoimien tehostamiseksi johtuen tämä olisi käytännössä sama asia kuin tiedostonjakamisen salliminen. Pääasiallinen ero täyteen laillistamiseen tulee jo käsitellyistä oikeusvaltion ja oikeusturvan periaatteiden rappeutumisesta ja yksittäisiin syntipukkeihin kohdistuvista oikeustoimista. Niin pitkään kuin tiedostonjakaminen on laitonta, vallitsee myös paineita laajentaa sen tarkkailuun käytettäviä keinoja. Tällöin hivuttaudutaan vähitellen yksityispoliisi-vaihtoehdon suuntaan.

Pitäisikö tiedostonjakaminen siis saman tien kokonaan laillistaa? Tätä on ehdottanut muiden muassa Michiganin yliopiston oikeustieteen professori ja tekijänoikeuden asiantuntija Jessica Litman [30]. Litman argumentoi, ettei yksinoikeus kopioiden tekemiseen ole olennainen osa tekijänoikeutta muussa kuin historiallisessa mielessä. Alkuperäiset tekijänoikeuslait kielsivät luvattoman kopioiden valmistamisen, koska kopiot ja niiden valmistajat oli helppo löytää ja heitä voitiin valvoa. Kopioiminen oli ennenvanhaan vaikeaa, ja vaati kalliita ja näkyviä painokoneita. Teknologian kehittyessä olemassaolevia lakeja muutettiin kattamaan uudet tekniikat, mikä tehtiin lisäämällä niihin suuri joukko hankalia poikkeustapauksia.

Nykyään tilanne on kuitenkin täysin muuttunut, Litman jatkaa. Valtaosa teoksista on

nykyään saatavilla digitaalisessa muodossa. Digitaalisessa ympäristössä mikä tahansa käyttö vaatii kopion valmistamista. Tekijänoikeuksien loukkaamiseen voi syylistyä katsomalla YouTubesta tai muusta senkaltaisesta suoratoistopalvelusta sinne laittomasti lisättyä videota. Jos kopioiden etsiminen olikin aikanaan helppo tapa paljastaa rikkomukset, tilanne on nykyään täysin päinvastainen. Voisimmekin ottaa tavoitteeksi lakien perusteellisen uudelleenkirjoittamisen muotoon, jossa niiden sisältö on helppo ymmärtää, ja jossa niitä on helppo pitää järkevinä. Suuren yleisön keskuudessa vallitsee joskus se käsitys, että tekijänoikeus tekee merkittävän eron kaupallisen ja epäkaupallisen hyödyntämisen välillä: tekijänoikeutta saa rikkoa, kunhan sillä ei tienaa rahaa (tai kunhan se ei muulla tavalla tuota massiivista vahinkoa alkuperäiselle tekijälle), tai ainakin se on paljon lievempi teko. Laki ei noudata tätä käsitystä, mutta jos tekijänoikeutta aletaan uudistaa, tämä ei Litmanin mukaan olisi lainkaan hullumpi lähtökohta vanhan kopio-oikeuden tilalle. Näkökulma on ymmärrettävä ja looginen: sen, mikä ei haittaa alkuperäistä tekijää, tulee olla sallittua. Kuten seuraavassa luvussa näemme, tiedostonjakamisesta ei vaikuta aiheutuvan merkittävää haittaa kulttuurin tekemiselle, joten tällainen lainsäädäntö käytännössä vapauttaisi sen.

Terrorismihysterialle on vaikea tehdä muuta kuin toivoa, että lainsäätäjät tulisivat järkiinsä. Tiedostonjakamisen kohdalla löytyy helpompi ratkaisu. Jos toiminta olisi laillista, lakien jatkuvaa tiukentamista ei voisi enää perustella sen tukahduttamisella.

Kun jollekin asialle on kerran säädetty tehottomiksi osoittautuneita valvontakeinoja, paine valvonnan laajentamiseen on voimakas. Koko ongelma voitaisiin poistaa yksinkertaisesti sallimalla kaikenlainen ei-ansiotarkoituksessa tapahtuva yksityinen kopiointi. Tämä on se lähestymistapa, joka yksityiseen epäkaupalliseen kopiointiin alun perin otettiin. Kun se tunnustettiin mahdottomaksi valvoa ilman perustavanlaatuisia yksityisyyden rikkomista, se jätettiin lailliseksi. Ei tarvitse miettiä pitkään huomatakseen, että kaiken tiedostonjakamisen laillistaminen on todellisuudessa ainoa millään tapaa vartenotettava vaihtoehto. Yksittäisten oikeuksienhaltijoiden taloudelliset voitot eivät ole hyväksyttävä syy viedä yhteiskuntaa kohti poliisivaltiota.

1. luvun lähdeviitteet

- [1] Haarmann, P-L. (2006) *Tekijänoikeus ja lähioikeudet*. Talentum.
- [2] Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos (2008). Nuorten rikoskäyttäytyminen 1995-2008. Verkkokatsauksia 9/2008.
- [3] Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos (2009). Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhritutkimukset. Nuorisorikollisuuskyselyiden tuloksia 1995-2008, s. 56-60.
- [4] Dvorak, P. (2009). On the Street and On Facebook: The Homeless Stay Wired. *The Wall Street Journal*, 30. toukokuuta.
- [5] Piatek, M. & Isdal, T. & Krishnamurthy, A. & Anderson T. (2008). One hop reputations for peer to peer file sharing workloads. *In NSDI*, 2008.
- [6] Piatek, M. & Kohno, T. & Krishnamurthy, A. (2008) Challenges and Directions for Monitoring P2P File Sharing Networks – or – Why My Printer Received a DMCA Takedown Notice. *HotSec '08*.
- [7] Saietz, D. & Eltard-Sørensen (2009) Pirater på internet får frit spil. *Politiken.dk*, 6.11. <http://politiken.dk/kultur/article828707.ece>
- [8] Quist, F. (2007) Misstänkt fildelare ångrade erkännande. *Corren.se*. <http://archive.corren.se/archive/2007/12/18/jib1g2kanpl8vtw.xml>
- [9] Mannila, M. (2008) RIAA maksaa sata tuhatta vääristä syytteistä. *Digitoday*, 16.8. <http://www.digitoday.fi/tietoturva/2008/08/16/riaa-maksaa-sata-tuhatta-vaarista-syytteista/200821210/66>
- [10] Roettgers, J. (2006). Germany: P2P lawsuits cost taxpayers millions. *P2P Blog*. <http://www.p2p-blog.com/item-194.html>

- [11] Muldin, K. & Petri, G. & Melin, S. & Karabuda, A. & Hamrén, K-Å. (2008) Så kan nedladdning bli laglig. *Göteborgs-Posten*. <http://www.gp.se/nyheter/debatt/1.123289-sa-kan-nedladdning-bli-laglig>
- [12] Mossberg, A.U. (2008) Kritiska till lagstiftningen. *Expressen*, 5.5. <http://www.expressen.se/1.1148546>
- [13] Ahlorth, J. & Mäkinen, E. (2008). Teleyhtiöistä halutaan nettipoliiseja. *Helsingin Sanomat*, 13.2. <http://www.hs.fi/kulttuuri/artikkeli/1135234041509>
- [14] Creative Media Business Alliance. Position on data retention. 22.11.2005. <http://www.ffii.se/erik/misc/CMBALetterITRE22Nov05.doc>
- [15] Turun käräjäoikeuden tuomio 06/2908.
- [16] Effi ry:n lehdistötiedote 9.5.2008. <http://www.ffi.org/julkaisut/tiedotteet/lehdistotiedote-2008-05-09.html>
- [17] Helsingin hovioikeus R 07/2622, 22.5.2008.
- [18] Olli Mäenpään lausunto perustuslakivaliokunnalle hallituksen esityksestä HE 28/2004 vp. 12.5.2004. http://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10224/4777/HE%2028_2004%20%283%29%20vp.pdf?sequence=3
- [19] Effi ry:n lehdistötiedote 25.2.2008. <http://www.ffi.org/julkaisut/tiedotteet/lehdistotiedote-2008-02-25.html>
- [20] Oberholzer-Gee, F. & Strumpf, K. (2009) File-Sharing and Copyright. 15.5. *Harvard Business School Working Paper*. <http://www.hbs.edu/research/pdf/09-132.pdf>
- [21] Arne Wessbergin raportti: Toimialakeskustelut syys-lokakuussa 2008. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:30. <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2008/Toimialakeskustelut.html>
- [22] Luovat sisällöt - toimialakeskustelut: Tekniset kysymykset -työryhmän raportti. 7.10.2008. <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2008/Toimialakeskustelut.html>
- [23] Luovien sisältöjen luvaton verkkojakelu; lainsäädännölliset keinot. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:21. http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2009/Luovien_sisaltojen_luvaton_verkkojakelu_Lainsaadannolliset_keinot.html
- [24] Piraattiliitto. Ranskan Hadopi-laki läpi myös senaatissa - sosialistit lannistuivat. 13.5.2009 <http://piraattiliitto.org/uutiset/2009/05/ranskan-hadopi-laki-lapi-myo-senaatissa-sosialistit-lannistuivat>
- [25] Netnod Internet Exchange (2009) Aggregate traffic graph, 28. joulukuuta. <http://stats.autonomica.se/mrtg/sums/All.html>
- [26] Euroopan komissio. ACTA negotiations. 30.9.2009. http://www.michaelgeist.ca/component/option,com_docman/task,doc_download/gid,26/
- [27] Euroopan komissio. European Union's comments to the US proposal. Special requirements related to the enforcement of intellectual property rights in the digital environment. 29.10.2009. <http://blog.die-linke.de/digitalelinke/wp-content/uploads/674b-09.pdf>
- [28] Purje, Piraattipuolueen jäsenlehti. 1/2010, s. 4-5. <http://www.piraattipuolue.fi/purje>
- [29] Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry:n tiedote 15.2.2010. <http://www.antipiracy.fi/ajankohtaista/?id=185>
- [30] Litman, J. (2001): *Digital Copyright*. New York: Prometheus Books.